

2023-05-19

Remiss avseende kontantutredningen, (Fi2024/00068)

Forum – idéburna organisationer med social inriktning vill härmed lämna följande synpunkter, då vi representerar en mycket bred uppsättning av civilsamhällets organisationer i Sverige.

Forum - idéburna organisationer med social inriktning är en intresseorganisation för civilsamhällets organisationer, som verkar för ett samhälle där ett starkt ideellt engagemang och självständiga idéburna organisationer har goda förutsättningar att bidra till och utveckla vårt gemensamma samhälle, demokrati och välfärd. Våra medlemmar utgör en mångfald av organisationer – från Sveriges största civilsamhällesaktörer till mindre föreningar med ideell kraft som bär ett samhällsstärkande uppdrag.

Tillsammans representerar de hundratals individuella föreningar, tusentals anställda och hundratusentals ideellt engagerade människor. Medlemmarna förenas av att de verkar för social sammanhållning, gemenskap, jämlikhet och människors möjlighet att påverka sin egen livssituation. De bidrar alla till en starkare demokrati och välfärd samt att ge människor en röst. Forum driver Volontärbyrån – en nationell verksamhet som förmedlar ideella uppdrag och stöttar föreningar genom utbildning och rådgivning i frågor som rör ideellt engagemang.

Sammanfattning/Allmänna synpunkter

Forum – idéburna organisationer med social inriktning välkomnar Kontantutredningens betänkande och dess ambition att säkerställa tillgången till kontanter i Sverige. Vi anser att kontanter fortsatt bör vara ett tillgängligt betalmedel för att främja ekonomisk inkludering och motverka digitalt utanförskap. Vi ser särskilt att sårbarheten ökar ytterligare för redan socialt utsatta grupper om samhället inte kan hantera kontanter.

Tillgång till kontanter och social inkludering

Många av våra medlemsorganisationer arbetar med individer som befinner sig i social utsatthet, inklusive personer med begränsad digital kompetens, äldre, nyanlända och personer med funktionsnedsättningar. För dessa grupper är kontanter ofta det främsta eller ibland det enda tillgängliga betalmedlet. Forskning visar att individer i ekonomisk och social utsatthet ofta är beroende av kontanter för att kunna genomföra vardagliga transaktioner. Att säkerställa tillgången och hanteringen av kontanter är därför avgörande för att dessa individer ska kunna delta i samhället på lika villkor med full tillgång till sina rättigheter. Att kontantutredningen identifierar att personer i digitalt eller finansiellt utanförskap, inklusive de med funktionsvariationer eller skyddad identitet, kan ha svårt att hantera pengar i digital form, vilket också skadar dessa personers möjlighet att engagera och organisera sig för sina rättigheter. Det ger brister för dessa människor, men också för samhället som inte kan ta del av det rättighetsbaserade röstbäarperspektivet egenorganisering kan ge kring insikter till samhällsförbättring.

Balans mellan säkerhet och tillgänglighet

Vi noterar utredningens förslag om att införa beloppsgränser för kontantbetalningar för att motverka penningtvätt och andra brottsliga aktiviteter. Det är viktigt att sådana åtgärder inte begränsar

möjligheten för socialt utsatta grupper att använda kontanter för vardagliga inköp. Vi ser också att föreningar som hanterar kontanter blir alltmer utsatta och att den administrativa belastningen blir övermäktig. Detta riskerar att skapa mindre kontroll snarare än ökad kontroll, om de administrativa hindren blir för omfattande och människor ger om gemensam organisering för helt privata initiativ. Vi uppmanar därför till en noggrann avvägning mellan säkerhetsåtgärder och behovet av tillgängliga betalmedel för alla.

Civilsamhällets roll och behov

Idéburna organisationer spelar en central roll i att stödja individer i social utsatthet. För att kunna fortsätta detta arbete är det viktigt att civilsamhällets förutsättningar beaktas i utformningen av betalningssystem och regleringar. Vi efterlyser därför en dialog mellan det offentliga och civilsamhället för att säkerställa att lagar och regler är anpassade för civilsamhällets förutsättningar och uppbyggnad. Detta kan med fördel genomföras faciliterat av NOD – Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och civilsamhället.

Avslutande synpunkter

Forum stödjer Kontantutredningens mål att säkerställa tillgången till kontanter och uppmanar till att:

- Säkerställa att kontanter förblir ett tillgängligt betalmedel för alla. Med särskild hänsyn att minska sårbarheten för redan utsatta grupper.
- Endast införa säkerhetsåtgärder som inte begränsar möjligheten för dessa grupper eller demokratiska organisationer, att använda kontanter.
- Involvera civilsamhället i en levande utformning av betalningssystem och regleringar för att säkerställa att dessa är anpassade för civilsamhällets förutsättningar.

Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på utredningen.

Med vänlig hälsning,

Hannah Kroksson,
Ordförande

Forum – idéburna organisationer med social inriktning
